

Стратегії розвитку соціально-економічних систем (ПО 1)

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>05 «Соціальні та поведінкові науки»</i>
Спеціальність	<i>051 «Економіка»</i>
Освітня програма	<i>Економіка і бізнес</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>I курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кредитів ECTS (150 годин)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен / модульна контрольна робота / індивідуальне семестрове завдання у формі розрахункової роботи</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: д.е.н., професор, Тульчинська Світлана Олександрівна, 0675492737, e-mail: tuha@uke.net Практичні / Семінарські: д.е.н., професор, Тульчинська Світлана Олександрівна, 0675492737, e-mail: tuha@uke.net</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=4042</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Стратегії розвитку соціально-економічних систем» забезпечує опанування здобувачами вищої освіти теоретико-методичних, методологічних та прикладних положень щодо стратегій розвитку соціально-економічних систем на макро-, мезо- та мікрорівнях. Сучасні виклики розвитку соціально-економічних систем різних рівнів характеризуються високим ступенем нестабільності та ризикованості, що зумовлені різноманітними екзогенними причинами. Це та інше зумовлює необхідність дослідження стратегій розвитку соціально-економічних систем різних рівнів та на основі існуючих тенденцій розроблення стратегій їх подальшого розвитку. Виокремлення та розроблення стратегій розвитку соціально-економічних систем різних рівнів дозволяє підвищити їх конкурентоспроможність та стійкість, досягти гармонійності соціального, економічного та екологічного розвитку тощо. **Мета навчальної дисципліни** – надати здобувачам вищої освіти ґрунтовних знань з теоретичного підґрунтя, методології та інструментарію обґрунтування засад розроблення стратегій розвитку соціально-економічних систем, що забезпечують стійкість розвитку соціально-економічних систем та гнучкість адаптації для пристосування до швидкозмінних умов розвитку соціально-економічних систем. **Предметом дисципліни є**

сукупність теоретичних, методичних питань та практичних аспектів щодо обґрунтування стратегій розвитку соціально-економічних систем макро-, мезо- та мікрорівнів. Викладання навчальної дисципліни орієнтоване на формування у здобувачів вищої освіти ряду компетентностей:

ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

ФК 1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

ФК 3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, роботи на їх основі обґрунтовані висновки.

ФК 5. Здатність визначати ключові тренди соціально економічного та людського розвитку.

ФК 6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

ФК 7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

ФК 8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально економічні наслідки управлінських рішень.

ФК 10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Вивчення дисципліни дозволить сформулювати у здобувача вищої освіти наступні програмні результати навчання:

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Постреквізити. Діагностика процесів управління економічною діяльністю

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність, властивості, різновиди соціально-економічних систем. Тема 2. Організаційно-правові засади стратегій розвитку соціально-економічних систем. Тема 3. Стратегії розвитку сфер економічної діяльності як елементів соціально-економічної системи. Тема 4. Різновиди постіндустріальних стратегій розвитку соціально-економічних систем. Тема 5. Міжнародні стратегії економічного розвитку.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Адізес І. К. Стилі хорошого і поганого менеджменту. пер. з англ. Валерія Глінка. Київ : Наш формат, 2020. 222 с.

2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1. За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів, Априорі, 2020.

3. Мошек Г. Є., Федоренко В. Л., Соломо А. С. Менеджмент організації. Теорія та практика : навч. посіб. XXI ст.; за заг. ред. Мошека Г. Є. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Київ : Ліра-К, 2020. 419 с.

4. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 258 с.

Додаткова література:

1. Законодавство України. Сайт Верховної Ради України. URL:<http://rada.gov.ua>
2. Макроекономічний огляд та прогноз. Міністерство фінансів України. URL:<https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.
3. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: www.rada.gov.ua.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: www.me.gov.ua.
8. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Сторінка викладача в електронному кампусі НТУУ «КПІ». URL: <http://login.kpi.ua>.

Відповідно до тем, що вивчаються на лекційних та практичних заняттях, здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися з відповідними положенням законодавчих та нормативних документів.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Методи навчання і форми оцінювання

Викладання та опанування освітньої компоненти ґрунтується на ряді методів навчання:

основні методи навчання: лекції, практичні заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, індивідуальне завдання у вигляді розрахункової роботи, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами;

загальні методи навчання: евристичного (запитального) — бесіда; та акроматичного (викладацького) — пояснення, розповідь, лекція, робота з підручником; проблемного викладу, інформаційно-рецептивний, проблемно-пошуковий;

спеціальні методи навчання: робота в малих групах, методи вирішення творчих завдань, аналітичні завдання, презентації, дискусія.

Опанування здобувачами вищої освіти дисципліни передбачає вивчення теоретичного матеріалу, що викладається на лекціях та матеріалу, що пропонується здобувачам вищої освіти для самостійної підготовки. Ознайомлення з новою темою передбачає короткий виклад теоретичних відомостей (нагадування здобувачам вищої освіти потрібної інформації з лекційного матеріалу, роз'яснення незрозумілих моментів тощо), розгляд особливостей кожного завдання, які супроводжуються поясненнями викладача. Під час вивчення матеріалу та при виконанні індивідуальних завдань застосовуються інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи студентів (електронні презентації до лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять), доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-лекції, інтернет-семінари під час дистанційного навчання).

Засвоєння освітньої компоненти передбачає відповідні методи навчання та оцінювання, які забезпечать досягнення програмних результатів навчання:

Відповідність програмних результатів, методів навчання і форм оцінювання.

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та	Лекції, практичні заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, індивідуальне завдання у вигляді розрахункової	Рейтингова система оцінювання, яка передбачає накопичення балів за: тести, модульну

управління суб'єктами економічної діяльності.	роботи, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами.	контрольну роботу, розрахункову роботу. Підсумковий контроль - залік
ПРН 3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.	Загальні методи навчання: проблемного викладу, інтерактивний, проблемно-пошуковий.	
ПРН 12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.	Спеціальні методи навчання: презентації, аналітична доповідь, дискусія, індивідуальні навчально-дослідницькі завдання	
ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.		

Тематика та структурно-логічна побудова курсу

Навчальним планом передбачено проведення 8 годин лекцій та 10 годин практичних занять, модульний контроль.

№	Назва розділів, тем	Розподіл годин		Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	ПЗ		
1	Тема 1. Сутність, властивості, різновиди соціально-економічних систем.	3	3	Л: Сутність економічної системи. Властивості соціально-економічних систем. Різновиди соціально-економічних систем. ПЗ: Вступ до курсу. Визначення головної мети та завдань курсу. Сутність, структура та типи економічних систем. Структура соціально-економічних систем. Еволюція та революція економічних систем. Сучасні теорії еволюції економічних систем. Ресурси розвитку соціально-економічних систем.	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне опитування
2	Тема 2. Організаційно-правові засади стратегій розвитку соціально-економічних систем.	1	1	Л: Інституційне та організаційно-правове забезпечення стійкості розвитку соціально-економічних систем. ПЗ: Роль інститутів у функціонуванні та розвитку соціально-економічних систем. Механізми інституційних перетворень.	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне опитування
3	Тема 3. Стратегії розвитку сфер економічної діяльності як елементів соціально-економічної системи.	1	1	Л: Стратегії розвитку соціально-економічних систем. ПЗ: Стратегії розвитку сфер національної економіки.	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне опитування
4	Тема 4. Різновиди постіндустріальних стратегій розвитку соціально-економічних систем.	2	4	Л: Постіндустріальні напрями розвитку соціально-економічних систем. ПЗ: Основні напрями стратегій розвитку соціально-економічних систем. Нова економіка, економіка знань, економіка сталого розвитку, цифрова економіка. Циркулярна економіка, концепції розвитку людського потенціалу, інклюзивний розвиток.	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне опитування
5	Тема 5. Міжнародні стратегії економічного розвитку	1	1	Л: Формування стратегії розвитку національної соціально-економічної системи під впливом глобалізації. ПЗ: Глобалізація та її вплив на стратегії розвитку соціально-економічних систем. Міжнародні стратегії розвитку соціально-економічних систем.	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне опитування

№	Назва розділів, тем	Розподіл л годин		Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	ПЗ		
6	Модульна контрольна робота (МКР)			Передбачає аналітичні завдання та індивідуальне опитування	
Всього		8	10		

Примітка: Л – лекції, КП – комп’ютерні практикуми, Н – навчальна діяльність, О – оцінювання, ЗК – загальні компетентності, ФК – фахові компетентності, ПРН – програмні результати навчання.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Навчальним планом передбачено 132 години самостійної роботи. На самостійну роботу вноситься: підготовка до аудиторних занять, до виконання модульної контрольної роботи, виконання розрахункової роботи, підготовка до складання семестрового контролю у формі екзамену

Вид самостійної роботи, обсяг годин на виконання

№ з/п	Обсяг годин	Вид самостійної роботи
1	2	3
1	88	Підготовка до аудиторних занять
2	4	Підготовка до виконання модульної контрольної роботи
3	10	Виконання розрахункової роботи
4	30	Підготовка до складання семестрового контролю у формі екзамену
Разом	132	

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять та поведінка на заняттях. Відвідування лекцій, практичних занять, а також відсутність на них, не оцінюється, однак, є рекомендованим, оскільки на них викладається теоретичний та практичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для найбільш ефективного освоєння дисципліни. бали за присутність на лекціях та практичні заняття не додаються, але вагома частина рейтингу здобувача вищої освіти формується через активну участь на лекціях та виконання завдань, що даються на практичних заняттях. Тому пропуск лекцій та практикумів не дає можливість отримати здобувачу вищої освіти бали у семестровий рейтинг.

Заохочувальні та штрафні бали. Активність здобувача вищої освіти на заняттях, його готовність до дискусій та участь в обговоренні навчальних питань може бути оцінена заохочувальними балами на розсуд викладача.

Заохочувальні бали здобувач вищої освіти також може отримати за поглиблене вивчення окремих тем курсу, що може бути представлено у вигляді наукових тез, наукової статті, есе, презентації тощо; за участь у студентських олімпіадах та конкурсах наукових робіт згідно тематики курсу. Штрафні бали з дисципліни не передбачаються.

Захист індивідуального семестрового завдання передбачено у вигляді стислої доповіді за виконаним завданням, та відповідей на запитання. За форс-мажорних обставин, що зумовили нестачу часу, індивідуальне семестрове завдання зараховується за результатами представленої готової роботи та із урахуванням відповідей на запитання викладача щодо виконаної роботи, поставлених в індивідуальному порядку. Для здобувачів вищої освіти у освітньо-професійній програмі яких передбачено виконання РР мають здати її у визначений викладачем термін. РР студенти мають захищати у формі особистої бесіди (відповідей на питання) з викладачем. У разі виявлення плагіату в РР – робота не приймається і здобувач вищої освіти не допускається до її захисту.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Здобувачі вищої освіти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов’язково аргументовано,

пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Позааудиторні заняття. В межах вивчення навчальної дисципліни за бажанням здобувача вищої освіти передбачається участь в олімпіадах, конференціях, форумах, круглих столах, написанні статей тощо.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання передбачає застосування рейтингової системи другого типу згідно Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (PCO-1) (<https://osvita.kpi.ua/node/37>). Максимальний сумарний рейтинг за курс – 100 балів, з них 50 балів складає стартовий рейтинг (RC) та 50 балів – екзамен (RE). Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає 60 % від його рейтингового балу. Стартовий рейтинг (протягом семестру) здобувача складається з балів, які він отримує за: виконання та захист практичних занять (17 практикумів); виконання модульної контрольної роботи (МКР); тестування; виконання розрахункової роботи (РР).

Контрольні заходи та критерії їх оцінювання

8.1. Поточний контроль (мак 50 балів)

Види контролю: відповіді на практичних заняттях, тестування, МКР, РР.

8.1.1. Робота на практичних заняттях (мак 10 балів).

Практичне заняття оцінюється в 2 бали кожний за такими критеріями:

- за якісне виконання без помилок та захист на занятті – 2 бали;
- за якісне виконання, але з недоліками, та захист на занятті – 1.5 бал;
- за несвоєчасну задачу або задачу без захисту на занятті, але при умові якісного виконання без помилок – 1 бал.

8.1.2. Модульна контрольна робота (мак 20 балів).

Модульна контрольна робота оцінюється в 20 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90 % потрібної інформації) – 18..20 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75 % потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями – 15..17 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60 % потрібної інформації) та незначні помилки – 12..14 балів;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 0..11 балів.

Результат контрольного заходу для здобувача, який не з'явився на нього, оцінюється нульовим балом.

8.1.3. Розрахункова робота (мак 20 балів).

Розрахункова робота оцінюється в 20 балів за такими критеріями:

- творчий підхід до розв'язання завдань та захист на занятті – 18..20 балів;
- роботу виконано з незначними неточностями та захищено на занятті – 15..17 балів;
- роботу виконано з певними недоліками та захищено на занятті – 12..14 балів;
- за несвоєчасну задачу РР або задачу без захисту на занятті, але при умові якісного виконання без помилок – 17 балів;
- роботу не захищено (завдання не виконане або є грубі помилки) – менше 12 балів.

8.2. Семестровий контроль (екзамен) (мак 50 балів)

Умовою допуску до екзамену є отримання не менше 30 балів, причому обов'язковим критерієм є задача розрахункової роботи не менше, ніж на 6 балів.

Екзаменаційний білет містить три завдання, які оцінюються у 50 балів: 2 теоретичних питання (по 15 балів) та 1 практичне завдання (20 балів).

Критерії оцінювання теоретичного питання:

- «відмінно» - студент дав повну змістовну відповідь (не менше 90 % потрібної інформації) – 13..15 балів;
- «добре» - студент дав повну відповідь, але допустив окремі неточності (не менше 75 % потрібної інформації) – 11..12 балів;
- «задовільно» - студент дав не повну відповідь або допустив помилки (не менше 60 % потрібної інформації) – 9..10 балів;
- «незадовільно» - студент допустив суттєві помилки або не розкрив питання (робота не відповідає вимогам «достатньо» і питанням розкрито менше 60 % потрібної інформації або нерозкрите взагалі) – 0..8 балів.

Критерії оцінювання задачі:

- «відмінно» - студент дав повну змістовну відповідь (не менше 90 % потрібної інформації) – 18..20 балів;
- «добре» - студент дав повну відповідь, але допустив окремі неточності (не менше 75 % потрібної інформації) – 15..17 балів;
- «задовільно» - студент дав не повну відповідь або допустив помилки (не менше 60 % потрібної інформації) – 12..13 балів;
- «незадовільно» - студент допустив суттєві помилки або не розкрив питання (робота не відповідає вимогам «достатньо» і питанням розкрито менше 60 % потрібної інформації або нерозкрите взагалі) – 0..11 балів.

Максимальний бал за курс – 100 балів.

Згідно Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://osvita.kpi.ua/node/148>: за рішенням кафедри для окремих освітніх компонентів, для яких семестровий контроль передбачений у формі екзамену, у разі, якщо заходи поточного контролю дозволяють однозначно визначити рівень набуття передбачених навчальною програмою компетентностей, допускається виставлення підсумкової оцінки за екзамен шляхом пропорційного перерахунку семестрових оцінок у підсумкову оцінку «автоматом» за 100-бальною шкалою, але у цьому разі обов'язковим залишається виконання здобувачем умов допуску до екзамену.

Розрахунок шкали (R) рейтингу

Рейтингова шкала з дисципліни складає:

$$R = RC + RE = 50 + 50 = 100 \text{ балів.}$$

Максимальна сума балів стартового рейтингу дорівнює 50:

$$RC = 5 \times 2 + 20 + 20 = 50 \text{ балів.}$$

Таблиця відповідності рейтингових балів (R) оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів (R)</i>	<i>Оцінка</i>
<i>100-95</i>	<i>Відмінно</i>
<i>94-85</i>	<i>Дуже добре</i>
<i>84-75</i>	<i>Добре</i>
<i>74-65</i>	<i>Задовільно</i>
<i>64-60</i>	<i>Достатньо</i>
<i>Менше 60</i>	<i>Незадовільно</i>
<i>Не виконані умови допуску (менше 40 балів)</i>	<i>Не допущено</i>

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання містяться у Навчально-методичному комплексі дисципліни, що розміщено в Електронному архіві наукових та освітніх матеріалів КПІ ім. Ігоря Сікорського (ela.kpi.ua).

У рейтинг здобувача можуть бути зараховані сертифікати проходження очних або дистанційних курсів за тематикою курсу на платформах Prometheus та Coursera.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри економіки і підприємництва, д.е.н., професором, С.О. Тульчинською

Ухвалено кафедрою економіки і підприємництва (протокол № 22 від 18.06.2024 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету менеджменту та маркетингу (протокол № 10 від 24.06.2024 р.)